

Latvijas profesionālās izglītības sistēmas apraksts

Profesionālā pamatizglītība

Par **profesionālās pamatizglītības programmas** (1-3 gadi) apguvi tiek izsniegta apliecība par profesionālo pamatizglītību un profesionālo kvalifikāciju (LKI 2. līmenis).

Lai iestātos, jauniešiem jābūt vismaz 15 gadus veciem. Galvenās mērķa grupas ir jaunieši ar mācīšanās grūtībām un personas, kas priekšlaicīgi pametušas obligāto pamatizglītību. Programmas galvenokārt nodrošina speciālās izglītības iestādes/attīstības centri vai profesionālās izglītības iestādes. Audzēkņu īpatsvars šajās programmās veido 1% no kopējā profesionālās izglītības audzēkņu skaita (2017.gadā).

Absolventiem, kuri nokārtojuši vispārējās pamatizglītības eksāmenus, ir tiesības iestāties vidējās izglītības programmā.

Profesionālā izglītība vidējās izglītības līmenī

Vidējās izglītības līmenī ir četru veidu profesionālās izglītības programmas, kuras atšķiras pēc satura un formālajām tiesībām.

Par **arodizglītības** (3 gadi) apguvi tiek izsniegts atestāts par arodizglītību un profesionālo kvalifikāciju (LKI 3. līmenī), bet nedod tiesības turpināt mācības augstākajā izglītībā, jo vispārējo mācību priekšmetu stundu skaits ir nepietiekams. Attiecība starp teoriju un praksi ir 35 pret 65. Lai varētu iestāties augstākajā izglītībā, audzēkņiem vispirms ir jāpabeidz viena gada pārejas kurss. Galvenie izglītības sniedzēji šīm programmām ir profesionālās izglītības skolas. Audzēkņu īpatsvars šajās programmās ir 5% no profesionālās izglītības audzēkņu kopskaita (2017.gadā).

Par **profesionālās vidējās izglītības** programmas (4 gadi) apguvi tiek izsniegts diploms par profesionālo vidējo izglītību un profesionālā kvalifikācija, kā arī vispārējās vidējās izglītības sertifikāts (LKI 4. līmenis). Vispārējās vidējās izglītības sertifikātu var iegūt, nokārtojot četrus valsts centralizētos eksāmenus, kas arī piešķir tiesības iestāties augstākās izglītības programmās. Attiecība starp teoriju un praksi ir 50 pret 50. Galvenie izglītības sniedzēji šīm programmām ir profesionālās izglītības skolas un atsevišķas koledžas. Audzēkņu īpatsvars šajās programmās ir 71% no profesionālās izglītības audzēkņu kopskaita (2017.gadā).

Par **arodizglītības programmas pēc pamatizglītības/vidējās izglītības** apguvi tiek izsniegta profesionālās kvalifikācijas apliecība (LKI 3. vai 4. līmenis), kas ir izstrādātas 17 līdz 29 gadīgām personām ar vai bez pabeigtas vidējās izglītības, lai tās varētu iegūt profesionālās prasmes darba tirgum. Galvenie izglītības sniedzēji šīm programmām ir profesionālās skolas. Audzēkņu īpatsvars šajā programmās ir 9% no profesionālās izglītības audzēkņu kopskaita (2017.gadā).

Par **profesionālās vidējās izglītības programmas pēc vispārējās vidējās izglītības** apguvi tiek izsniegts diploms par profesionālo vidējo izglītību (LKI 4. līmenis), kas veidotas profesionālo prasmju darba tirgum apguvei. Galvenie izglītības sniedzēji šīm programmām ir profesionālās

skolas. Audzēkņu īpatsvars šajā programmās ir 14% no profesionālās izglītības audzēkņu kopskaita (2017.gadā).

Lai iegūtu profesionālo kvalifikāciju (LKI 3.-4. līmenis), studenti programmas beigās kārto valsts kvalifikācijas eksāmenu.

Profesionālā augstākā izglītība

Augstākās izglītības programmas var būt akadēmiskas (kuras pabeidzot tiek piešķirts grāds) vai profesionālas (kuras pabeidzot tiek piešķirts grāds un/vai kvalifikācija). Gan akadēmiskajā, gan profesionālajā augstākajā izglītībā tiek piešķirts bakalaura, maģistra un doktora grāds. Vairāk kā divas trešdaļas no visiem augstākās izglītības studentiem apgūst profesionālās studiju programmas. Profesionālās augstākās izglītības programmas ļauj attīstīt zināšanas, prasmes un kompetences no LKI 5. līdz 8. līmenim.

Paralēli Boloņas cikla struktūrai, profesionālās augstākās izglītības programmas tiek dalītas divos līmeņos:

Par **pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības** programmas (koledža vai īsā cikla studijas, 2-3 gadi) apguvi tiek izsniegts pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības diploms un profesionālā kvalifikācija (LKI 5. līmenis). Šī līmeņa programmās tiek uzņemtas personas ar vidējo izglītību. Šīs programmas galvenokārt ir balstītas uz profesionālo prasmju apguvi darba tirgum, bet absolventi var turpināt studijas otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmās.

Otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas sevī ietver:

- par profesionālā bakalaura studiju programmas apguvi tiek izsniegts profesionālā bakalaura diploms (LKI 6. līmenis) un ilgst vismaz četrus gadus;
- par profesionālā maģistra studiju programmas apguvi tiek izsniegts profesionālā maģistra diploms (LKI 7. līmenis) un ilgst vismaz vienu gadu (kopā ar bakalaura grādu kopumā ilgst vismaz piecus gadus);
- par profesionālās augstākās izglītības studiju programmas apguvi tiek izsniegts profesionālās augstākās izglītības diploms (LKI 6. un 7. līmenis) un profesionālā kvalifikācija. Šīs programmas ilgst četrus līdz sešus gadus;
- par īsās profesionālās augstākās izglītības studiju programmas apguvi tiek izsniegts profesionālās augstākās izglītības diploms (LKI 6. līmenis) un profesionālā kvalifikācija. Īsās programmas var uzsākt pēc bakalaura vai otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmu pabeigšanas. Šīs programmas ilgst no viena līdz diviem gadiem.

Par **profesionālā doktora grāda mākslās** programmas apguvi un valsts pārbaudījuma veiksmīgu nokārtošanu tiek izsniegts profesionālā doktora diploms mākslās (LKI 8. līmenis) un ilgst vismaz trīs gadus. Tiesiskais regulējums valsts standartam tika izveidots 2018.gada oktobrī.

Augstākās izglītības iestādes, ieskaitot koledžas, piedāvā pilna laika, nepilna laika un tālmācības studijas visos līmeņos. Augstskolas nodrošina pilnu profesionālo programmu klāstu; koledžas piedāvā tikai pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas, kas nodrošina kvalifikācijas LKI 5. līmenī.

Profesionālā tālākizglītība

Profesionālās tālākizglītības programmas dod iespēju pieaugušajiem ar izglītības/darba pieredzi iegūt valsts atzītu profesionālo kvalifikāciju 480 līdz 1280 stundu laikā (ilgums atkarīgs no nozares). Par šo programmu apguvi izsniedz profesionālās kvalifikācijas apliecību (LKI 2.-4. līmenis). Līdzīgi kā sākotnējā profesionālajā izglītībā, profesionālās tālākizglītības guvēji nokārto kvalifikācijas eksāmenu saskaņā ar valdības apstiprināto kārtību. Šīs programmas piedāvā privāti izglītības centri un profesionālās izglītības iestādes.

Profesionālā pilnveide

Profesionālās pilnveides programmas (vismaz 160 stundas) ļauj interesentiem iegūt vai uzlabot viņu profesionālās zināšanas un prasmes, neatkarīgi no viņu vecuma, izglītības un profesionālās pieredzes, bet šīs programmas nesniedz formālu kvalifikāciju. Absolventi saņem profesionālās pilnveides izglītības apliecību, kas nav pielīdzināta LKI.